

L'art com a dispositiu per pensar

Published by [Interacció](#) [1] on 30/07/2019 - 10:12 | Last modification: 17/08/2026 - 09:54

Gerard Vilar aborda una de les qüestions centrals del debat sobre la recerca artística: **si l'art produeix coneixement i, en cas afirmatiu, en quin sentit es pot parlar pròpiament de coneixement artístic**. Publicat a *Estudis Escènics*, el text intervé en una discussió intensificada per la incorporació dels ensenyaments artístics a l'espai universitari i per l'expansió dels doctorats basats en la pràctica. La seva aportació principal consisteix a separar usos diferents d'un concepte que, segons l'autor, s'ha anat carregant d'ambigüitats.

La qüestió de fons no és només terminològica. Vilar qüestiona la tendència a legitimar acadèmicament les arts equiparant la recerca artística amb la recerca científica. Aquesta assimilació pot acabar esborrant precisament allò que caracteritza la capacitat cognitiva de l'art: no tant proporcionar afirmacions verificables sobre el món com **alterar les maneres de pensar-lo, percebre'l i interpretar-lo**.

Per aclarir el debat, l'autor distingeix cinc sentits de la recerca artística. El primer és la **recerca per a l'art**, és a dir, la investigació de tècniques, materials, llenguatges o procediments necessària per produir una obra. El segon correspon a **l'artista com a investigador social**, amb pràctiques que investiguen qüestions històriques, polítiques, antropològiques o socials pròximes a les ciències socials i les humanitats. El tercer és la **recerca curatorial**, en què l'exposició pot constituir simultàniament una proposta estètica i una forma d'investigació sobre l'art.

Els dos sentits següents concentren la proposta filosòfica de Vilar. La recerca artística pot actuar com una **pertorbació del coneixement, la comunicació, el sentit i la sensibilitat**. L'obra no ofereix necessàriament respostes ni proposicions verdaderes, sinó que qüestiona idees rebudes, desorganitza llenguatges i modifica les regles des de les quals interpretem la realitat. En el cinquè sentit, encara més exigent, l'art es converteix en exploració d'allò que encara no ha estat pensat o dit. L'obra obre noves possibilitats de percepció i pensament i crea un espai perquè pugui aparèixer alguna cosa que els llenguatges disponibles encara no permetien formular.

La singularitat cognitiva de l'art no consisteix tant a produir coneixement com a transformar les condicions des de les quals podem pensar.

Aquesta distinció porta Vilar a separar **pensar i conèixer**. La ciència, la filosofia, la religió i l'art són formes de pensament, però no totes produeixen coneixement en el mateix sentit. El coneixement exigeix formes de justificació i comunicabilitat que l'obra artística no necessàriament ofereix. L'art pot contenir informació, conduir al coneixement o permetre comprendre determinats aspectes del món, però la seva especificitat rau en una altra capacitat. Les obres són, en paraules de l'autor, **«dispositius per pensar»**. D'aquí que prefereixi parlar, en sintonia amb Nelson Goodman, d'enteniment o comprensió abans que de coneixement artístic.

La conseqüència és també institucional. Si l'art busca legitimar-se imitant els criteris de les ciències i les humanitats, corre el risc de sotmetre's als seus procediments d'avaluació, jerarquies acadèmiques i formes d'autoritat. Per a Vilar, aquesta homologació pot acabar domesticant la capacitat crítica de l'art. La seva defensa de la recerca artística passa, per tant, per preservar-ne la diferència: **el valor de l'art rau en la seva capacitat de produir heterogeneïtat, introduir pertorbacions i fer possibles altres maneres de pensar**.

Nota de l'editor (2026). Llegit avui, el text manté força perquè evita resoldre la legitimitat de la recerca artística simplement acostant-la al model científic. Alhora, la distinció entre coneixement i pensament que proposa és deliberadament rigorosa i deixa oberta una qüestió rellevant: fins a quin punt les formes de coneixement situat, sensible, corporal o pràctic poden ampliar allò que considerem coneixement sense necessitat d'assimilar l'art a la ciència. Precisament aquí continua viu el debat que Vilar vol ordenar.

Referència

Vilar, G. (2018). Produeix la recerca artística coneixement? Una quintuple distinció. *Estudis Escènics*, 43.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: arts i creació

Tags: pensament cultural

Tags: recerca cultural

Tags: ciència i cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2019/art-dispositiu-pensar>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/110-1148-1-pb.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/8055>